

Miből lesz a kántor?

A fóti Mandák-villa,
a kántorképző otthona 1946-ban

Kiss János harmóniumórát tart
Fóton, 1958

Kántorvizsga Fóton, 2017

Kántorvizsga Fóton, 1980

Kiszely János ceglédi kántortanító
saját harmóniuma mellett

Az evangélikus egyházzene alapját jelentő gyülekezeti éneket a kántor kíséri, illetve vezeti orgona, esetleg harmónium segítségével. A kántor az istentisztelet elején, végén, az énekek bevezetéseként önállón is játszik hangszerén. Általában ő vezeti a gyülekezeti énekkart, néhány helyen a fúvószenekart. A német és skandináv evangélikus egyházakkal szemben, a szerény anyagi körülmények között élő magyarországi evangélikusoknál ritkán fordult és fordul elő, hogy főállású kántort tudjanak alkalmazni. Az elmúlt évszázadokban erre leginkább csak néhány módos és magas szintű egyházzenei élettel rendelkező városi gyülekezetben volt példa.

Az iskolák államosítása előtt a kántori szolgálatot általában a tanítók, kántortanítók látták el a gyülekezetekben. A 19. század végétől az evangélikus tanítóképzőkben már rendszeres egyházzenei képzés is folyt. A kántori működés színvonalának erősítése érdekében az egyház továbbképzéseket is szervezett a tanítók számára. Az iskolák államosításával ez a rendszer egy csapásra összeomlott. A tanítóknak választaniuk kellett az iskola és az egyház között, mivel az állami iskolákban nem tűrték meg azokat, akik egyházi szolgálatot vállaltak. A tanítókat megélhetésük az iskolához kötötte, így kántor nélkül maradtak az evangélikus gyülekezetek.

Az orgonák 1948 után sem hallgathattak el, ezért új utakat kellett keresni a kántorképzésre. Mandák Mária, egy gazdag fővárosi vállalkozó örököse az egyházra hagyta fóti villáját. A kúria méretű, nagy kerttel övezett épületben 1946-ban tartották az első kántorképző tanfolyamot. A mai napig itt tanulják az orgonajátékot, egyházzenét a leendő kántorok bentlakó nyári,

és bejáró téli tanfolyamokon. A fóti Mandák-villa azonban sokkal többet jelent a kántorképzésnél. Legendás igazgatója volt évtizedekig Kiss János kántortanító, aki a két világháború közötti egyházi ifjúsági mozgalmak vezetőjeként szerzett tapasztalatait hasznosította. Azokban az évtizedekben, amikor az állam minden eszközzel üldözte az egyházak ifjúsági munkáját, Fóton legális – és nagyon puritán – körülmények között lehetett a fiatalsággal foglalkozni. A kántorképző tanfolyamokon az egyházzene mellett legalább olyan fontos volt a bibliaismeret, és a közösségi élmény megélése. Kántorok mellett lelkészeket, hivatásos zenészeket, és énekelni szerető, egyházukhoz hűséggel ragaszkodó fiatalokat nevelt és nevel mind a mai napig a fóti Mandák-otthon.